

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І.К. Карпенка-Карого
Бурятський державний університет
Пермський державний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СОЦІОГУМАНІТАРНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Збірник матеріалів II Міжнародної науково-теоретичної конференції

від 17 грудня 2009 року

*За загальною редакцією
професора П.Ю. Сауха*

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2009

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028.13
Т 52

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 4 від 23 жовтня 2009 року

Редакційна колегія:

Саух П.Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Герасимчук А.А., доктор філософських наук, професор;
Поліщук О.П., доктор філософських наук; професор кафедри;
Козловець М.А., кандидат філософських наук, доцент;
Ковтун Н.М., кандидат філософських наук;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук.

Рецензенти:

Муляр В.І., доктор філософських наук, професор ЖДТУ;
Швидак О.М., доктор історичних наук, професор ЖДУ імені Івана Франка;
Староконь Є.Г., кандидат психологічних наук, доцент ЖВІ НАУ.

Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Т 52 **II Міжнародна науково-теоретична конференція (17 грудня 2009 року):**
зб. матеріалів / за заг. ред. Сауха П.Ю. – Житомир: Видавничий центр
ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – 324 с.

У матеріалах конференції розглядаються основні аспекти філософського осмислення феномена толерантності: розкривається функціонування поняття "толерантності" у філософській, соціологічній, культурологічній, релігієзнавчій, педагогічній літературі; з'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної, екологічної буттєвості людини; осмислюється толерантність у межах міжкультурної і внутрішньо-культурної комунікації; з'ясовуються особливості функціонування толерантності в умовах полікультурності українського суспільства.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

© Колектив авторів, 2009

доброзичливість, повага, терпіння впливають із змісту і завдання його діяльності. Актуальність проблеми й результати дослідження викликали необхідність створення спецкурсу для студентів – майбутніх вчителів початкових класів "Формування толерантності в учнів початкових класів засобами художньої літератури". Результати його апробації показали, що матеріал та система його подачі є актуальними для засвоєння студентами.

Олена Дем'янюк,
старший викладач
(Житомирський обласний
інститут
післядипломної педагогічної освіти)

Толерантність як важливий аспект соціальної адаптації молодих вчителів

Соціальна адаптація може розглядатися як процес цілеспрямованої соціалізації молоді, що передбачає оволодіння системою наукових і загальнонаукових здібностей, комунікативних і емпатійних умінь, які дозволяють молодим учителям здійснювати соціокультурну взаємодію і виявляти розуміння інших культур, а також толерантність стосовно інших носіїв.

Відтак, на основі узагальнення наукових досліджень з означеної проблеми ми дійшли висновків, що адаптація молодих вчителів до умов педагогічної діяльності зумовлена низкою об'єктивних факторів, котрі впливають на:

психо-соціальну сферу (входження в новий педагогічний колектив, засвоєння групових норм поведінки, зміна стилю взаємовідносин);

нервово-психічну діяльність (регламентація видів діяльності, статево-рольові особливості поведінки, нервово-емоційне напруження, стресогенні чинники);

фізіологічні характеристики (розумове перевантаження та особливості образу і стилю життєдіяльності);

емотивно-ціннісні орієнтації (толерантність, емпатійність, сформованість морально-духовних якостей).

Н. Ничкало розглядає професійну адаптацію поряд з іншими видами соціальної адаптації в єдності ціннісно-нормативних, діяльнісних, психофізіологічних і соціально-психологічних аспектів, котрі пов'язані та постійно взаємодіють.

Соціальний аспект передбачає пристосування до умов професійного життєдіяльності, входження у новий педагогічний колектив, включення в активну громадську діяльність, вироблення вмінь раціонально організовувати свою працю і відпочинок. Крім того, соціальний аспект адаптації передбачає взаємодію з новим середовищем, пристосування до нього та до нового професійному статусу.

Таким чином, адаптаційний період та його особливості визначають морально-психологічне самопочуття молодих учителів, їх ставлення до професії, активну життєву позицію, толерантний світогляд.

Толерантність при цьому визначається на основі *духовно-орієнтованої парадигми освіти*, що дозволяє окреслити сутність і зміст толерантності особистості у її взаємозв'язку з міжкультурною комунікацією. Важливою тут є теза Н. Волкової про *духовну сутність комунікації* – складника професійного спілкування, що розуміється як духовне приєднання до людей або приєднання їх до себе. Відтак, формування духовних потреб особистості вважається педагогами одним із найважливіших завдань у вихованні майбутніх фахівців.

У цьому ракурсі толерантність є системою цінностей людського життя, співпереживання, співчуття, всепрощення, згоди, ненасильницького

вирішення конфліктів тощо. Ю. Яценко наголошує на важливості усвідомлення особистістю ідеї єдності та розмаїття в навколишньому світі, визнання багатомірності і рівності людських культур, розуміння ролі і місця своєї культури у контексті загальносвітової, осягнення особливостей іншомовної культури і прийняття її цінностей на емоційному та інтелектуальному рівнях; все це сприяє виникненню толерантних установок.

Отже, дослідження доводять, що адаптаційні процеси у молодих учителів перебувають у тісному зв'язку з перебудовою особистості під впливом нової соціальної ролі "педагог". Перетворюючи силу соціальних очікувань молода людина відчуває не лише при безпосередньому особистісному спілкуванні. При цьому позитивна адаптація молодих учителів забезпечується активним входження в конкретні умови загальноосвітнього навчального закладу і пов'язана зі зміною особистісних якостей, їх соціального статусу та реалізується через сфери професійної діяльності, спілкування, самосвідомості. Лише за таких умов процес адаптації молодих учителів буде природним, глибоким, що підтримає їх у новій соціальній ролі педагога.

Александр Елопов,
ассистент
(Белорусский государственный
университет транспорта)

Отношение к нехристианским религиям как проблема для церкви

В последние годы на "канонической территории" Русской Православной Церкви (РПЦ) нарастает присутствие нехристианских религий; его не сдерживают ни государственные привилегии православия (ситуация до 1917 г.), ни тотальный атеистический прессинг (ситуация советского времени). Между тем, Московский Патриархат (МП) до сих пор